

Buenos días, Sr. Presidente

Bom dia, Sr. Presidente

20 let od cesty prezidenta Václava Havla
po zemích Jižní Ameriky

fotografická eseje Pavla Šmída

• 2. 9. – 10. 10. 2016 •

Pavel Šmída se narodil 25. ledna 1952 v Pardubicích. Po absolvování Střední všeobecně vzdělávací školy nastoupil studia na Pedagogické fakultě v Hradci Králové, odkud byl na příkaz Státní bezpečnosti v roce 1976 těsně před ukončením vyloučen.

Od roku 1976 až do prosince 1989 vykonával různé dělnické a technické profese. V létě roku 1990 mu bylo umožněno dokončit přerušovaná studia. V letech 1993 – 2009 byl vydavatelem a šéfredaktorem revue České republiky Welcome to the Heart of Europe. Tento dvoměsíčník vydávalo v šesti jazykových verzích jeho nakladatelství Theo. V roce 2009 bylo vydávání ministerstvem zahraničí z finančních důvodů zastaveno.

V letech 1996 - 2002 spolupracovalo nakladatelství Theo též s prezidentskou kanceláří. Vydalo portrét prezidenta Václava Havla a sborník jeho projevů. Theo je též vydavatelstvím poezie a literárního sborníku současných českých autorů 7edm (2005 – 2011).

P. Š. absolvoval od roku 1998 několik samostatných (v České republice, Německu, Francii, Anglii, USA, Japonsku) a několik společných výstav (v České republice, Francii, Německu, Polsku, USA). Knižně vyšel Reportrét - fotografické portréty předních českých výtvarníků, Galerie Art, 2003; Příběhy fotografů z

Pardubicka, Helios, 2008; Jeden den České republiky, Frey Brno, 2008; Pouti a Pouta, Theo, 2010. Kromě samizdatových vydání (Listy, Obsahy, Bedna) je zastoupen také literárně ve sborníku Der Mongole Wartet, 2002, Düsseldorf, Německo a ve sborníku 7edm, edice Braq, Theo, Pardubice 2005 – v obou včetně fotografií.

Pavel Šmíd v současnosti pracuje jako freelancer a příležitostný kurátor Galerie města Pardubic (GAMPA), žije ve vesničce Česká Rybná na Českomoravské vrchovině.

Samostatné výstavy (výběr):

2016 Dobrý den, pane prezidente, Galerie Otakara Kubína, Boskovice
2015 Moments, galerie Fantom, Berlin, Německo
2014 Fotograf Pavel Šmíd, Východočeské muzeum Pardubice
2011 Jiná krajina/Anotherland, Kávovarna, pasáž Lucerna, Praha
2011 Chilský psi, Dům čtení (Ruská), Praha
2009 Jeden svět jeden příběh, Klub Újezd, Praha
2008 One World One Story, Kodak Photo Salon, Tokyo, Japonsko
2008 Carpathian Ruthenia Where Used To Be Czechoslovakia, Striped House Gallery, Tokyo, Japonsko
2007 Ve dvou, Art Gallery, Chrudim
2005 Couples, Fat Lady Cafe, Bethel/White Lake, Upstate N.Y., USA
2005 Couples, Pommerit-Le-Vicomte, Bretagne, Francie
2004 Reportrait, Art Gallery, Chrudim
2004 Chilsky? psi, Le Hublot theatre, Paris, Francie
2003 On the road, Wallington, Hertfordshire, Velká Británie

Společné výstavy (výběr):

2016 Mozaika, Východočeská galerie v Pardubicích
2014 2:1, Galeria sztuki aktualnej / Igor Wójcik, Wrocław, Polsko
2013 De Prague a Couzeix, Galerie Couzeix, Limoges, Francie
2009 W holdzie Hartwigowi, Galeria Biblioteki im. Hieronima Lopacinskego, Lublin, Polsko
2008 Prague Foto, Galerie Mánes, Praha, Česká republika
2007 Ostrava, Hornické muzeum, Ostrava, Česká republika
2006 Bretagne, Pommerit-Le-Vicomte, Plouha, Bretagne, Francie
2004 In the Middle of the Outskirts, Internationale Photoszene Köln, Kolín nad Rýnem, Německo
2002 Czech Documentary Photography, Leica Gallery, New York, USA
1999 Leica Magic Moments, Praha, Česká republika

Cesta prezidenta Václava Havla do států Jižní Ameriky se uskutečnila na podzim roku 1996, tedy přesně před dvaceti lety. To je dobrý důvod připomenout si fotografickou výstavou jeho osobnost a beze sporu také lepší časy české politiky. Pavel Šmíd měl to štěstí, že cestu absolvoval spolu s prezidentovým doprovodem a nafotografoval obsáhlý soubor.

Málokomu se povede účastnit se takové cesty, navíc jako fotograf. Jak se to podařilo tobě?

Moje malé nakladatelství Theo připravilo pro jihoamerickou cestu pana prezidenta Václava Havla jeho portrét ve španělštině a portugalské, dále doprovodnou publikaci Facts and Figures o České republice. Tiskový odbor Hradu mi ústí Pavla Fischera nabídl dvě místa. Zeptal jsem se fotografa Bohdana Holomíčka jestli chce jet se mnou a on souhlasil. Měli jsme jediný cíl a úkol: připravit reportáž o cestě pana prezidenta do revue České republiky Welcome to the Heart of Europe, kterou jsem tehdy vydával pro ministerstvo zahraničí, a fotografovat.

Nebyl jsi novinář akreditovaný nějakou redakcí a tvoje možnosti tak byly otevřené, nebyl jsi svázaný úkolem. Měl jsi ale přece jen předem vymyšlený nějaký koncept, kterého se budeš držet nebo to vyplynulo ze situace?

No..., tady tě trochu opravím: byl jsem novinář a akreditoval jsem se skrze revue, kterou jsem zastupoval jako šéfredaktor. I Holomíček byl oficiální fotograf Heart of Europe. A koncept? Spočíval v jednoduchém zadání: já budu fotografovat černobíle a Bohdan barevně.

Málokomu se povede účastnit se takové cesty, navíc jako fotograf. Jak se to podařilo tobě?

Moje malé nakladatelství Theo připravilo pro jihoamerickou cestu pana prezidenta Václava Havla jeho portrét ve španělštině a portugalské, dále doprovodnou publikaci Facts and Figures o České republice. Tiskový odbor Hradu mi ústy Pavla Fischera nabídl dvě místa. Zeptal jsem se fotografa Bohdana Holomíčka jestli chce jet se mnou a on souhlasil. Měli jsme jediný cíl a úkol: připravit reportáž o cestě pana prezidenta do revue České republiky Welcome to the Heart of Europe, kterou jsem tehdy vydával pro ministerstvo zahraničí, a fotografovat.

Nebyl jsi novinář akreditovaný nějakou redakcí a tvoje možnosti tak byly otevřené, nebyl jsi svázaný úkolem. Měl jsi ale přece jen předem vymyšlený nějaký koncept, kterého se budeš držet nebo to vyplynulo ze situace?

No..., tady tě trochu opravím: byl jsem novinář a akreditoval jsem se skrze revue, kterou jsem zastupoval jako šéfredaktor. I Holomíček byl oficiální fotograf Heart of Europe. A koncept? Spočíval v jednoduchém zadání: já budu fotografovat černobíle a Bohdan barevně.

Prezident má na zahraniční cestě většinou přesně naplánovaný program a všechno se řídí podle předem stanoveného protokolu. Pro fotografy je při takových příležitostech vyhrazený jen krátký čas a pak jsou vykázáni. Bylo to na této cestě jinak?

Byl jsem na takové cestě poprvé a tak jsem neměl žádnou představu. Vždy jsme byli akreditováni jako novinářský doprovod a pokud nešlo o osobní prezidentovy schůzky nebo program, kterého jsme se nemohli účastnit, měli jsme víceméně pohyb zcela svobodný. Jednou dokonce bylo výhodou, že nemáme s Bohdanem společenské obleky (sako a kravatu). Nebyli jsme tedy ve městě Brasilia vpuštěni

do budovy, kde se konalo oficiální setkání, a tak jsme mohli nerušeně kroužit okolo, fotografovat armádu na koních, čestnou stráž, dění na ulici. Přesně ty záběry, o které jsme se potom snažili stále – mimo oficiality.

Byl jsi s Václavem Havlem čtrnáct dní v blízkém kontaktu a měl možnost ho poznat jinak, než z televize, dokumentů nebo z četby jeho knih, jak ho znají ostatní. Jak na tebe osobně zapůsobil?

Těch osobních setkání zase nebylo tolik. Jeho program byl tak nabitý, že jsem kolikrát opravdu kroutil hlavou nad tím, jak to zvládá. Často byl řízen minutami a nebylo to pro organizátory vůbec jednoduché. Všichni se s ním chtěli setkat, všichni jej chtěli pozdravit, prohodit pár vět, být alespoň na chvíli v jeho přítomnosti... a on se stále usmíval, trpělivě naslouchal a plnil úkoly diplomatické mise. Občas se vytrhl a zakouřil si, občas se zastavil třeba s Honzou Macháčkem, který v tu dobu pracoval pro Respekt, občas – ve vzácných chvílích odpočinku – si povídal s někým z doprovodu bedlivě střežen svým mluvčím panem Špačkem a šéfem ochranky Tondou Maněnou. Na počátku cesty jsme mu byli v letadle jednotlivě představeni. Měl velkou radost, že je tu i Bohdan, který byl už v dobách disentu jeho přítelem. A ještě jedna důležitá věc: jeho doprovod, lidé nejbližší – z tiskového, z protokolu, ze zahraničního odboru; novináři z Četky, z Hospodářek, z televize nebo rádia, kluci z ochranky (včetně letušek a pilotů) – všichni byli naladěni na podobnou notu... nevím, jak to nejlíp popsat, ale byla to stejná "krevní skupina". Snad až na jednoho ministra, prostě "lidi kolem Václava Havla".

Navštívili jste Brazílii, Argentinu, Uruguay a Chile, byli jste i na Velikonočních ostrovech. Jak byl vůbec přijímán český prezident v tak vzdálených zemích?

V roce 1996 byl Václav Havel symbolem. Symbolem svobodného jedince, kterého nezlomilo komunistické věznění, který se po pádu totality nevdal odpovědnosti vůči své zemi a přijal roli prvního muže. Byl na téhle cestě přijímán se všemi poctami a úctou jaká se projevuje jen opravdu málokomu. A s ním i nám. I my ostatní se vznášeli v jakémsi oparu havlovského charismatu. Lidé mu spontánně tleskali na ulicích, na setkání s ním přicházeli snad všichni, co něco na jihoamerickém kontinentě – nejen v politice – znamenali. Svou personou nás (Českou republiku) vyzvedl do výšin světového společenského zájmu, kam jsme – a o tom nás přesvědčují svým příkladem nejen jeho následovníci, ale celá současná politická scéna - nepatřili a nepatříme. Byl jsem tehdy opravdu pyšný na to, že jsem Čech, že "patřím k němu". Stačilo pár let... stačilo ukrást v Chile pero či málem pozvracet korunovační klenoty... a jsme zase zpátky na periferii.

Fotografie z této cesty vystavuješ vlastně až letos s odstupem dvaceti let. Soubor byl vystaven v Boskovicích a teď v Galerii FONS v Pardubicích. Nebyla k tomu předtím vhodná příležitost?

Už jsem to zmínil, že jsem nebyl nikomu odpovědný za výsledky svého dokumentu prezidentské cesty. Nemohl jsem se vyhnout pokušení fotografovat Václava Havla a pouze se věnovat "svému tématu", ale snažil jsem se o věcný dokument jednoho dějinného okamžiku. Těch fotografií je na desítky. Denně několik filmů. A ne vždy povedených. Ostatně o tom by mohl každý fotograf vyprávět. Nicméně jsme chtěli s Bohdanem uspořádat výstavu z téhle cesty někde v hradním areálu, ale i vzhledem ke

zdravotnímu stavu pana prezidenta a víceméně dramatickým okolnostem po jeho návratu už k tomu nedošlo. A pak se časem roztrhl pytel s fotografiemi Václava Havla... příliš často a příliš mnoho autorů... nevím... v těch letech k tomu nějak nebyl důvod a nebyl ani zájem. Až teď, po dvaceti letech, jsi mne přesvědčil ty a výtvarník Vít Ondráček, že je toho svědectví třeba. Připomínat si Václava Havla v roce jeho nedožitéch osmdesátin i skrze pár fotografií z jeho jihoamerické mise.

Je pro tebe některá z vystavených fotografií osobně významnější nebo ji máš nejraději? A máš s fotografiemi, dokud jsou takto pohromadě, nějaké další plány?

Mám je rád všechny. Některé jsou osobnější, nejsou třeba tak obecně výmluvné a ilustrující – snažil jsem se výběr "zobecnit" – v těch několika vystavených záběrech nabídnout divákům atmosféru té cesty. Snad se to podařilo. Ano, nejvíce exotické jsou ty z Velikonočního ostrova. Václav Havel tu byl po Pinochetovi teprve druhou hlavou státu, která tento nejosamělejší ostrov světa navštívila. A plány s tímhle souborem? Bude-li mít zájem Knihovna Václava Havla (?), je jejich.

rozhovor s Pavlem Šmídem vedl Jan Adamec

Poznámka pod čarou: Cesta začala 15. září 1996 odletem z Prahy do hlavního města Brazílie Brasília s mezipřistáním v Recife na Gran Canaria. Odtud jsme se 17. září přesunuli do Manaus ve státě Amazonas. 18. září jsme přeletěli do Sao Paula, 19. září odpoledne do Rio de Janeira a 21. září po návštěvě městečka Lidice jsme odletěli na Velikonoční ostrov s mezipřistáním v Santiago de Chile. V pondělí 23. září ráno odlétáme z Rapa Nui zpět do Santiago de Chile, které opouštíme 26. září letem do Montevidea, hlavního města Východní republiky Uruguay. 27. září přelétáme do Argentiny do Buenos Aires a odtud 28. září v sobotu zpět do Prahy. Prohlídka vodopádů Iguazú na brazilské straně se již neuskuteční, pan prezident je velmi unavený a necítí se dobře. A není divu. Skrytá rakovina plic si začala vybírat své.

